

DRUŠTVENIK

LETO 1931 — ŠTEVILKA 6

Prava prosveta

Menda se danes v vsakdanjem življenju nobena beseda ne sliši tolikokrat ko beseda »prosveta«. Vsak hoče biti prosvetljen ali izobražen, kakor smo svojčas rekli; za prosveto skrbijo država, šola, gledališča, kino, radio, nešteta društva in organizacije, dnevnik, revije, predavanja, tečaji, knjižnice, muzeji, razstave itd. Prosveta se proizvaja takorekoč na debelo in na debelo razpečuje; treba je tudi priznati, da je zelo poceni — skoro zastoni. Največ se za prosveto skrbi v mestih; čim večje je mesto, tem več ima prosvetnih naprav, društev in prireditev — najbolj prosvetljena so vlemesta. V mestih je doma višja prosveta, ki se imenuje tudi kultura; zato se mestni človek splošno smatra kot kulturni človek, in oni, ki za prosveto skrbijo in jo iz središča širijo na vse strani med ljudstvo, se nazivajo kulturni delavci. V trgih je menj kulture, na vasi pa skrbita za prosveto samo cerkev in šola pa to ali ono prosvetno društvo. Zato tudi kmetski človek velja kot menj prosvetljen in sicer imamo na kmetih primeroma največ kulture v krajih, kjer je razvita trgovina, obrt, industrija ali tujski promet, dočim veljajo prebivalci v vaseh, oddaljenih od prometa, za več ali menj neizobražene, nekulturne in zaostale.

Takšno je danes splošno mnenje o prosveti in o prosvetljenih ljudeh. Kdor je učen, kdor je veliko čital, kdor zna o vsaki stvari veliko govoriti, ta se že smatra za prosvetljenega, za omikanca. Časih pa niti učenosti, načitanosti ali spretnega daru govorjenja ni treba; če hočeš, da te imajo za kulturnega človeka, je večkrat zadosti, da imaš uglajene manire pa da se oblačiš po zadnji modi.

Ali pa je to mnenje tudi pravo? Ali prosvetljenost res samo v tem obstoji, da ima človek veliko znanja? Ali je omikan res samo tisti, ki se zna v družbi spretno sukati in ljudi prijetno zabavati? Ali so kulturni samo oni kraji, kjer se ljudje po mestno nosijo, kjer je veliko prireditev, kjer vladajo v vsakem oziru takozvani moderni običaji in mestni način življenja?

Ne! Mnenje, da prosveta obstoji v samem znanju, v sami učenosti in v obvladanju vseh mogočih ved, je velika zmota. Mnenje, da prosveta obstoji v vladanju vseh mogočih ved, je velika zmota. Mnenje, da je izobrazba že v tem, če zna človek gladko o vsaki stvari govoriti, če se razume na politiko, če se zna povsod preriniti do prvih mest in imeti prvo besedo, igrati prvaka, je popolnoma napačno. In zmota je tudi, če ljudje vidijo kulturo in omiko v tem, da so nazunaj kolikor mogoče bolj olikani, da so najskrbneje napravljeni in negovani, da znajo napravljati nazunaj najprijetnejši vtis in veljati kot »fini«.

Poglavitni, bistveni znak resnične prosvetljenosti je omikano srce, lep značaj, moralna poštenost in dobrota pa plemenitost mišljenja. Le v tem je prava kultura in le človek, ki ima te čednosti duše, je v resnici kulturni, omikan in prosvetljen. In kulturni narod je tisti, v katerem se večina odlikuje po visoki stopnji moralne izobrazbe, to je po resnicoljubnosti, neomahljivi značajnosti, medsebojni vzajemnosti in požrtvovalnosti ter odkritosrčnosti, nehlinjeni vernosti, ki se tudi v dejanjih kaže; sploh po odkritosti, ki sovraži laž in prevaro in ki svoje cilje dosega vedno s poštenimi sredstvi.

Posameznik in narod, kojega značaj je prosvetljen v gori omenjenem smislu, kojega duša je tzobražena da take etične (moralne) višine, je visoko kulturnen, četudi ne bi bil bogvekako učen, četudi ne bi bil napolnjen z vsemi mogočimi znanostmi, četudi bi higijenično in tehnično ne bil na višku, četudi bi živel v revščini in v najskromnejših razmerah ter pogrešal vse udobnosti, ki jih nudi človeštvu moderna civilizacija. Nasprotno pa je človek, četudi bi obvladal vse znanosti, četudi bi umel jezike, četudi bi stal na prvih mestih v politiki in v gospodarstvu, četudi bi se ponašal z najizbranejšimi manirami, neomikan, neizobražen in nekulturnen, ako mu manjka kulture srca!

Veliko je vredno, če je človek izobražen na tem ali onem polju znanosti, če je izšolan ali če ima celó takozvano akademično izobrazbo; če je dober tehnik, jurist ali profesor. Sebi in narodu veliko koristi spreten politik, javni delavec, dober gospodar in podjeten industrijec, obrtnik, trgovec. Lepo in naravnost potrebno je, da se človek zna lepo obnašati in sicer ne samo v večji družbi in med imenitnimi ljudmi, ampak tudi v najožjem krogu družine in med prijatelji pa napram vsakemu, tudi najrevnejšemu človeku. Toda če tvoje lepo vedenje ali velika učenost ali imeniten položaj v javnem življenju naroda ni združen s pravo in globoko srčno omiko, s trdno značajnostjo in dobroto pa socialnim čutenjem, potem nisi kulturnen človek, nisi resnično omikan, nima tvoja znanstvena izobrazba ali tvoj visok položaj in fin nastop trajne in pristne cene; tvoje delovanje in tvoje specialne sposobnosti prinašajo sicer narodu nekaj koristi, ki so pa zasenčene po škodljivem vplivu in učinku tvoje neznačajnosti, sebičnosti in moralne manjvrednosti. Narod, v katerem bi večina sestojala iz takih sicer zelo učenih, za javne zadeve zelo sposobnih in spretnih ter v vseh tehničnih in gospodarskih zadevah jako podkovanih in naprednih, toda moralno vse kaj drugega nego neoporečnih članov — tak narod bi bil zapisan poginu.

O tem nam jasno priča zgodovina na vsaki strani. Poglejmo samo one narode, na katerih po večjem delu sloni vsa naša današnja kultura ali izomika: Egipčane, Grke in Rimljane. Dokler so Egipčani visoko cenili čednosti, katere so jim izročili njihovi dedje iz starine: srčno pobožnost, spoštovanje pred višjimi silami življenja, pokornost npravnstvenim postavam, ki jih je Bog zapisal v našo vest, čut odgovornosti za lastna dejanja, katera bo sodil večni Sodnik po smrti, tako veliko koristnega za kulturo vsega človeštva sploh — šele, ko so se izpridili, ko je bogastvo in razkošje pokvarilo njihove vodilne sloje, ko je prevladala v njihovem državnem življenju prevara, nezvestoba, lokavost, krutost, izkoriščanje, so podlegali tujim narodom, dokler niso svoje svobode popolnoma izgubili in kot kulturni narodi sploh izginili iz zgodovine. Ista usoda je doletela Grke, ki so, dokler so bili moralno zdravi, dali človeštvu vzor — može v vseh panogah življenja: poštene, nesebične in plemenite politike, kakor so bili Likurg, Solon, Aristia, Periklej — filozofe, učitelje idealizma za vse čase, kakor so Sokrat, Plato, Aristotel — požrtvovalne domoljube, kakor so Leonida, Epaminonda in nešteto drugih. Ko so pa zapadli mehkužnosti, ko so se ponašali samo z zunanjim sijajem svoje kulture, dočim niso imeli več pokazati visokih čednosti svojih prednikov, ko je postalo ime Grk istovetno z neznačajnejšem, ko je bilo mogoče vsakega Grka podkupiti z zlatom, da je izdajal in prodajal svojo domovino — so propadli za vedno in se morali pokoriti tujemu rimskemu jarmu. In Rimljani? Bili so na višku, dokler so spoštovali tradicijo svojih očetov, ki so državo postavili za temelj: vernost, poštenost in strogo pravičnost pa preprostost življenja. Kakor hitro pa jih je pokvaril denar, kakor hitro so se prevzeli svoje oblasti nad vsem svetom in se udajali strastem sebičnega uživanja, so bili dnevi rimskega imperija šteti.

Vsak narod, ki bi zavrgel svojo notranjo kulturo srca in duha, svojo poštenost in svoje moralne kreposti, pa se opiral samo na zunanjo moč, oblast in bogastvo, čaka enaka usoda popolnega propada.

Če hočemo torej svoj narod ohraniti, moramo skrbeti za to, da bo resnično kulturen, da se bo širila med njegove člane prava prosveta, da se

bo poglobljala njegova izomika, ki je v visoko razvitem npravstvenem čutu in življenju, v tenkovestnosti, v pokornosti večnim moralnim zakonom.

S tega stališča pač ne bo težko presoјati, katera je prava prosveta in v kakšnem pravcu mora iti naše prosvetno delo med slovenskim ljudstvom.

F. T.

Prva naloga naših društev

Prav za prav je čudno, da je treba še zdaj, po toliko letih društvenega življenja, pisati o prvi nalogi društev, pripovedovati in razlagati, katera je prva njih naloga.

No, katera je ta prva naloga?

Ali je treba to šele praviti?

Žal, da je treba!

Če bi vprašali člane naših mnogostevalnih društev, kaj imajo za prvo nalogo društev, kaj menite, kaké odgovore bi dobili?

No, pa povejte vi, ki tole berete, kaj imate za prvo nalogo! Ali ste kdaj na to mislili? Ste si v tem na jasnem? Ali ste kdaj o tem pri sejah pretresali? Na zborovanjih razpravljali? Ste tudi v tem smislu pridno delovali, vztrajno se borili, temo preganjali, z lučjo svetili, prosveto gojili, omiko širili, srca blažili, narod dvigali?

»Kako pa to mislite? Kaj pa hočete od nas in naših društev? Seveda smo storili, kar smo mogli: prirejali smo veselice, igrali igre, poslušali predavanja, brali knjige, peli in tudi godbo poslušali.«

Vse lepo! A povejte mi, kako to, da je pri vsem tem velikem številu naših drušev in društev, bralnih, izobraževalnih, prosvetnih in kakorkoli se imenujejo, v deželi še toliko neprosveltjenosti, neizobraženosti, sirovosti, divjaštva, zločinov? ... Če berete »Slovenca«, gotovo ne mine teden, da bi ne brali o takih grozodejstvih. Ali ste opazili: *eno samo nedeljo pozimi je bilo opisanih deset slučajev pretepop in pobojev: štirje*

mrtvi, šest ranjenih?! ... Vsako nedeljo sicer ni tako bogata »žetev«, a gotovo je, da ne mine nobena nedelja brez takih krvavih dogodkov. So gotovi okraj, kjer zdravnik skoraj vsako nedeljo večer leta okoli po okraju, da »šiva« razparane ude: trebuhe, ušesa, nosove ali kamorkoli pač nož prileti ...

Kje pa smo?! Ali smo sredi Afrike, kjer ljudje za kosilo ali večerjo ali malico drug drugega pojedjo, — ali smo v deželi, ki se ponaša z visoko kulturo, kjer hodijo ljudje v svilenih nogavicah, kjer je vsak človek gospod, vsaka pa gospa ali gospodična, kjer stojijo po vaseh in se zidajo še vedno nove, vedno večje šolske palače, kjer stoji tudi v vsakem vsaj malo večjem kraju lep društveni dom, kjer imamo celo vrsto raznih družb in društev? ...

O, ti krvavi dogodki in ta sirovost, preklinjevanje, pridušanje, ponočevanje, razgrajanje so v čudnem nasprotju z našim napredkom in našim izobraževalnim delom! Po eni strani smo tako nobel, tako uglajeni, tako zbrigtani, veliko beremo, veliko vemo, govorimo po telefonu, poslušamo vse radio novice in muziko z vsega sveta, — po drugi pa tičimo še tako globoko v grdih, sirovih razvadah, odmeva krik in vik po naših mestih in vaseh, ljudje se koljejo za žive in mrtve ...

Tu nekaj ni v redu. Kolesca našega javnega življenja ne tečejo pravilno. Ponekod prehitevajo, drugod zastajajo.

Ne, ne, naša kultura, naše izobraževalno delo se ne suče popolnoma v pravi smeri! »Mi zidamo hišo pri strehi,« je rekel moder mož. Mi sadimo in gojimo fine cvetice, — a močvirja še nismo osušili, debelega kamna še nismo odvalili, »da bi se mogla prava kultura pošteno razvijati.

Govorimo naravnost: Dokler se bo pri nas še toliko pijančevalo in v pijanosti toliko razgrajalo in pobijalo, — smo še daleč od tam, kjer imamo biti, je vsa naša kultura votla, lovimo vodo v rešeta . . .

Reklo bi se »vodo v Savo nositi«, kamenje na Kras, drva v gozd, ko bi hoteli še na drobno opisovati strašno gorje, ki ga napravlja nezmerno pijančevanje. Vsak vrabec na strehi in vsaka žaba v luži že menda to ve.

Mnogi ljudje, ki veljajo za modre in izobražene, pa še ne vedo. — Pač, vedo že; le ravnati nočejo po tem! Govori o pijančevanju, pridigaj o zmernosti, — tega ne marajo poslušati. Vse drugo, — samo tega ne! Zakaj ne? Zato ker pač hočejo uživati, si hočejo »privoščiti«, si »veselja« nočejo dati kaliti, si nobenemu užitku ne morejo odreči.

Zato pa ne pridemo naprej! Se ne izkopljemo iz močvirja, tavamo po luži in blatu naprej, — naša kultura šepa in škriplje na vseh straneh.

Kdor pa hoče kako deželo kultivirati, se težkega dela ne sme ustrašiti: mora močvirja sušiti, kamenje odpravljati, grmovje trebiti in požigati.

In mi, če hočemo, da bo naš narod res izobražen, in naše izobraževalno delo res pravo, temeljito, ne samo navidezno, da bomo iz ljudstva iztrebili grde razvade, katerim je vdano, in debelo sirovost, ki se še vedno šopiri, — *se ne smemo ustrašiti trdega boja zoper pijančevanje in težkega dela za treznost. Vsi, kateri ljudstvu dobro hočejo! V prvi vrsti naša društva, ki imajo poklic ljudstvo izobraževati.*

Boj zoper pijančevanje je prva in glavna naloga naših društev. Brez tega je vse izobraževalno delo pomanjkljivo, več ko polovičarsko. Društvo brez dela za treznost je voz na tri kolesa.

Če se tega naša društva niso dosti zavedala, se morajo zanaprej! J. K.

Prosv. društva in kmetijske zadruge

Silno ozke vezi vežejo med seboj naša prosvetna društva in kmetijske zadruge. Ne veže jih samo isti cilj, to je splošen napredek našega ljudstva, tudi enaka pota in enaka sredstva za dosego tega cilja jih družijo. Tudi ni slučaj, da se tako mnogokrat v vodstvu obojih najdejo isti ljudje. Na zunaj je ta skupnost najbolj vidna vsled skupne strehe, ki v mnogo krajih krije združno in prosvetno organizacijo.

Pri tej ugotovitvi se moramo malo ustaviti. Pogosto se čuje očitek, da so nekatere naše kreditne zadruge šle v požrtvovalnosti za prosvetne domove celo predaleč, tako da so se izčrpale do onemoglosti. Zato moramo ugotoviti, da dosedaj še ni prišel noben

prosvetni dom na izvršilno dražbo in nobena zadruga zaradi podpiranja prosvetnih organizacij v konkurz. Dobro vemo, da je mogoče podpore deliti samo iz odvišnih sredstev in da mora vsaka zadruga misliti tudi predvsem nase za slabše čase. Kolikor imamo vpogleda, drže v splošnem v tem oziru zadruge pravo mero, samo po sebi razumljivo je, da so kakor ljudje, nekatere precej radodarne, druge precej skope.

Sem in tja se sliši misel, da gospodarskih organizacij sploh treba ni, če ne delijo podpor v občekoristne namene. Ta misel je bedasta in krivična. Če bi naše združništvo še ne bilo razdelilo niti dinarja za javne namene, bi bile njegove zasluge kljub

temu ogromne. Namen zadrug ni deliti podpore, ampak, da se izrazimo po besedilu združnega zakona: pospeševanje pridobivanja ali gospodarstva njihovih članov s skupnim poslovanjem ali dovoljevanjem kredita. Odveč bi bilo na tem mestu opisovati, koliko zaslug si je združništvo že s tem pridobilo. Podeljevanje podpor je samo še za povrhu.

Pravi zadrugarji se dobro zavestno dajo, da so med vsemi podporami najbolj upravičene podpore za prosvetno delo med narodom, torej za naša prosvetna društva. Kar združništvo tem daruje, sebi daruje.

Na zunaj so seveda veliko bolj vidne podpore zadrug za prosvetna društva kakor pa zasluge prosvetnih organizacij za združništvo. Prosvetni domovi očitno kažejo pokroviteljstvo združništva prosvetnemu delu. Vsakoletne bilančne podpore se dajo ugotoviti po številkah. Kar so pa storile prosvetne organizacije za naše združništvo, se ne da kar preprosto v številkah izraziti, vendar tudi te zasluge naša javnost dobro pozna.

Naša javnost ve, da je velik del požrtvovalnih predsednikov, odbornikov in članov nadzorstva izšlo iz naših prosvetnih organizacij, kjer so se naučili tehnike organizatornega dela in navzeli socialnega čuta in veselja za narodno delo. Iz teh organizacij prihaja še vedno potreben naraščaj za to delo.

Koliko so prosvetna društva priredila predavanj in tečajev o združništvu, bi se dalo nazadnje dognati tudi s številkami. Lepe številke bi bile vsekakor. Tako so društva skušala poglobiti med ljudstvom združ-

no zavest, ki jo je žal še tako premalo med ljudmi. Tako so prosvetne organizacije skrbele ne samo za vzgojo združnih voditeljev, ampak tudi za vzgojo združnega članstva.

Indirektno je sploh vse prosvetno delo tudi delo za združništvo. Delo za treznost in varčnost ljudstva je naravnost delo za trdno podlago združništva. S tem, da so naše prosvetne organizacije pritegnile mladino k prosvetnemu delu, so jo odtegnile od pijančevanja, plesov in pobojev, tako so vzgojile primerne ljudi za združne organizacije.

V bolezni se šele človek začne zavedati zdravja, tako je bilo tudi na tem polju. Ko so med svetovno vojno avstrijsko-nemški absolutisti za dolgo časa onemogočili vsako prosvetno gibanje med našimi prosvetnimi organizacijami, se je kmalu pokazala posledica med mladino. In prav kmalu je tudi v združni organizaciji začela nastajati vrzel, ki so jo šele dolga leta vztrajnega dela po vojni polagoma nekoliko izpolnila. Mnogo združnih nesreč je nastalo po vojni samo zaradi tega.

Zato med prosvetno in združno organizacijo ne more biti nikoli nasprotstva, vedno mora vladati med njima vzajemnost. Kdor bi hotel v eni od teh organizacij delati nerazpoloženje proti drugi, je očiten sovražnik obeh ali iz nevednosti ali pa iz slabega namena. Ravno tako ne more biti med obema organizacijama malenkostne zavisti in nevoščljivosti, ali malenkostnih domačih preprirov. Člani ene morajo v javnosti vedno odločno zastopiti in braniti koristi druge, zlasti ako bi jih kdo napadel ali jim sicer skušal škodovati.

Katoliška prosvetna organizacija v Franciji

(Dalje.)

Za tem so prišli krščanski sindikati ali krščanska strokovna društva (Syndicats chrétiens). Sindikalna društva so nastala prav tako kakor vsa druga iz patronaž in so po veliki večini še danes strogo vezana na patronažno organizacijo. Postala so potrebna vsled protiverskega obeležja, ki so ga sprejela socialistična strokovna društva. Krščanski sindikati so deljeni v moške in v ženske. Vrh tega imajo svoje centrale v Confédération Française de Travailleurs chrétiens (Narodna zveza krščanskih delavcev) in Fédération Française des Unions des Syndicats Feminins (Zveza ženskih strokovnih društev). Centrale kontrolirajo regionalne zveze na eni strani, Narodne zveze posameznih strok na drugi strani, po posameznih patronažah pa sedijo lokalne sekcije. Sotrudništvo je tudi tukaj, kakor pri vsch zgoraj omenjenih, isto. Krščanski sindikati bodo danes šteli okrog 160.000 članov. Uvedel sem jih namenoma med prosvetne organizacije, ker izvirajo iz organične prosvetne celice, ki je patronaža, in ker vršijo veliko vzgojno vlogo med delavstvom.

Najnovejšega datuma stá zopet ena mladinska in ena socialna organizacija, ki segata po vsem francoskem teritoriju: les Scouts de France (Francoski skavti), ki je nastala iz patronažnih krožkov ter dala spodbudo, da so se skavti ustanovili tudi po patronažah, ki tega gibanja niso poznale. Skavti so postali zelo učinkovito sredstvo za prodiranje v brezboštvo industrijskih predmestij in središč. Skavtizem je v Franciji vzgojen in ima glavni namen utrditi v mladini načela brezkompromisnega krščanskega življe-

nja. Vseh katoliških skavtov je danes okrog 60.000. Drugi pokret, žosisti od Jeunesse ouvrière catholique (J. O. C.) ali katoliška delavska mladina je ustanova najbolj agilnih socialnih delavcev v pariških predmestjih in se tudi organično naslanja na patronaže. Ti krožki niso strokovnega, ampak izključno vzgojnega značaja ter služijo kot napadalna avantgarda za naskok brezbožnih trdnjav komunizma in marksizma. Iz istih krogov, ki predstavljajo res evet katoliškega prosvetnega dela, se izcimuje neke vrste socialni tretji red, ki bi naj zanesel verska načela med ateistično delavstvo ne več od zgoraj in od zunaj, ampak po načinu komunističnih celic od spodaj in od znotraj. Številčno se moč Žoistov ne da dognati, ker po mnogih krajih ni niti v interesu gibanja, da bi člani bili poznani.

Poleg navedenih večjih organizacij, ki so se razvile na ta način, da so povezale med seboj že obstoječe odseke farnih patronaž in ki so naraščale na ta način, da so ustvarjanje novih patronažnih odsekov podpirale, pa obstoja še cela vrsta ustanov, ki so posvečene ljudski izobrazbi kot takj ali pa vsaj posredno služijo izobrazbi, ker skrbijo za ljudski materijelni in duševni blagor. Sem lahko prištevamo Zvezo dijaških društev (Fédération Nationale des Etudiants catholique), ki ima svoje odseke po vseh šolah in kolegijih ter po svojih članih sega v večino študijskih krožkov. Potom krožkov pa v skoroda vse druge večje narodne organizacije. Sem spadajo tudi večje karitativne organizacije, ki kakor vse druge, rastejo iz farne patronaže in vršijo telesno in duševno karitas med revnimi sloji. Sem spada

La Bonne Presse, društvo za razširjanje dobrega tiska, ki ima svojega krepkega pomočnika v Le Franc la Presse (po en frank za dober tisk), katerega oživljajo katoliški laiki, vzgojeni v katoliških patronažah. Sem spada Oeuvre des Bibliothèques (Društvo za razširjanje knjižnic), Oeuvre des Ecoles libres (Društvo za gradbo zasebnega katoliškega šolstva), Fédération des Mutuelles (Zveza podpornih društev), zveze za vojake, za mornarje, za sirote, za počitniške kolonije, za izbiranje poklicev, za varstvo vajencev, za varstvo deklet, za razširjenje zadružništva itd. Posamezni premožnejši laiki so ustanovili nešteto malih izbrušenih prosvetnih krožkov tipa L'ame française, ki se nikdar ni marala razširiti v podružnice ter predstavljajo same zase prosvetna društva v minjaturi, ali tipa Action démocratique in Sillon bivšega poslanca Marc Sagnierja, ki je vedno ostalo navezano na svojega ustanovitelja, a se zelo močno širilo pred kakimi 30. leti po vsej Franciji. Sem spadajo tudi razna prosvetna društva, ki služijo političnim strankam, ki pa vsled tega prav čisto nič ne zanemarjajo tudi izven politične vzgoje svojih članov. Tako zloglasna Action française, ki je bila

od sv. Stolice prepovedana, ali Jeunesses Patriotiques pod vodstvom poslanca Taittingerja z močno nacionalističnim obeležjem ali Ligue des Patriotes, nacionalna organizacija, podobna nemškemu Hittlerjancem. Ena kakor druga je razširjena po vsej Franciji in vrši uvaževanja vredno prosvetno delo, seveda v službi političnih idealov. Med prosvetna društva moramo uvrstiti tudi Fédération Nationale Catholique, ki prav za prav ni nič drugega, kakor katoliški pokret, ki je zajel vse katoličane, ki so se izšolali v katoliških patronažah in hočejo brezkompromisno uveljaviti krščanska načela v vseh panogah javnega življenja. Ta pokret prav za prav ni nič drugega, kakor katoliška akcija, ki se v nižjih plasteh strogo naslanja na prosvetno delo patronaže.

Naš pregled o prosvetnem delu katoličanov v Franciji zapušča zelo kaotičen vtis. Nikjer strogih smernic, nikjer sistematično izpeljanih navodil, nikjer enakomerno in racionalizirano izvršenega prosvetnega dela, ampak vse povsod veselo in zdravo žuborenje najlepših duševnih sil, najbolj plemenitih duševnih nagonov, katere žene v vedno hitrejšem tempu moto krščanske ljubezni razumnega spoznavanja resnice.

DROBIŽ

Iz prosvetne organizacije

Na Brezje! Ves katoliški svet se letos spominja onega cerkvenega zbora v Elezu, kjer je bila Marija proglašena za Mater božjo — Bogorodico. Škofije tekmujejo, kako bi ta svečani jubilej kar najdoslejše proslavile. Tudi ljubljanska škofija se je odločila, da proslavi ta jubilej 26. julija na Brezjah. Vsi verniki vse škofije se vabijo ta dan na Brezje. Da bo pa tudi zunanost pričala o svečanosti dogodka, zato se vabijo Marijine družbe, Prosvetna, izobraževalna društva, da se udeležijo te slovesnosti z zastavami. Prosvetna zveza

ponovno opozarja vsa društva, da se gotovo udeležijo z znaki in zastavami tega dneva. Polovična vožnja dovoljena, izkaznice so na razpolago pri Prosvetni zvezi v Ljubljani. Društva, kakor vodstva Marijinih družb in župni uradi, naj sporoče, koliko izkaznic žele.

Društveni znaki. Prosvetna zveza je založila nove društvene znake, ki so oblastno dovoljeni za vse člane in članice prosvetnih društev. Na razpolago so znaki z zaponko, ki so zelo primerni za članice dekliških krožkov in članice društev. Ako se naroči 10 znakov skupaj, stane vsak znak 7.50 Din, sicer so po 10 Din. Člani in članice, segajte pridno po društvenih znakih.

Spominjajte se Leonove okrožnice »Rerum novarum«. Vsa naša prosvetna društva va-

bimo, da prirede v prihoujnih tednih spominska predavanja o zgoraj navedeni okrožnici, pri čemer naj posebno poudarijo važnost socialnega vprašanja tudi za naše kmetiško in delavsko ljudstvo. Snovi za taka predavanja dobite v obilici v Krekovem »Socializmu«, Erjavčevi »Zgodovini katoliškega gibanja na Slovenskem« in v dr. Tominčevem prevodu navedene okrožnice, ki je izšla z obširnimi pojasnili pred kratkim v »Delavski založbi«, a prevod celotne nove okrožnice papeža Pija XI. o delavskem vprašanju, ki je izšel v »Casu«.

Društvena zastava. Sleherno društvo si omislilo društveni prapor potem ko je zgradilo dom, opremilo oder in knjižnico. Najlepše proslavi društvo 20- ali 25 letnico svojega obstanka, ako ob takih prilikah blagoslovi društveni prapor. Prosvetna zveza ima na razpolago načrte mičnih preprostih društvenih praporov. Tak prapor stane 2600 Din, iz prvovrstne svile pa 5000 Din. Po novem načrtu sta si omislila društvena prapora Mladeniško društvo na Kodeljevem in Prosvetno društvo v Kranju.

Kresovi na čast sv. Cirilu in Metoda. Bliža se praznik naših zavetnikov, to je praznik sv. Cirila in Metoda, ki ga praznujemo v nedeljo 5. julija. Društva naj poskrbe, da bodo na predvečer tega dneva, to je v soboto 4. julija zaplapolali kresovi po vseh naših društvih v proslavo naših blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Ob kresu naj se zberejo člani, društveni zbor ali godba, naj s primer-no glasbo sestanek povelija, deklamacije naj se temu primerno uvrste v program. Primeren nagovor člana društva naj zaključi kresovanje.

Naša knjižnica

Novе knjige. Čeprav smo že sredi poletja, naša podjetna založništva vendarle ne poznajo nobenih počitnic in izdajajo še kar naprej nova, lepa in zanimiva dela. *Jugoslovanska knjigarna* v Ljubljani nas je z novim zvezkom svoje »Ljudske knjižnice« vnovič iskreno razveselila, saj je izdala prevod svetovno znane in svetovno priznane povesti iz Kristusovih časov, »Ben Hur«, delo znamenitega ameriškega pisatelja L. Wallaceja. Starejši ljudje bodo ta roman še poznali, saj je že izšel tudi v slovenščini več let pred vojno, toda na knjižnem trgu o njem že dolgo, dolgo ni nobenega sledu, tako hitro ga je naše ljudstvo razgrabilo, čeprav je bil tednji prevod slab in nepopoln. Sedaj ga imamo v novi, popolni in lepi prevedbi, zato smo prepričani, da bo seglo po njem staro in mlado še z večjim zanimanjem. Ne smelo bi biti ljudske knjižnice brez njega. — Tudi *Mohorjeva družba* je poslala v svet dve novi knjižici. Zlasti veseli smo 41. zvezka priljubljene »Mohorjeve knjižnice«, ki prinaša »Okrasne spenjavke« izpod peresa našega edinega strokovnjaka na tem polju, inž. C.

Jegliča. Naši kmetiški domovi so se že od nekdaj odlikovali po svoji pestri slikovitosti, toda zadnja leta zmisel za to očitvidno pojema, kar je treba vsekakor preprečiti. Okrasne spenjavke so rastline, ki nam naše domove zastonj prijazno okrase, zato bi bilo gotovo prav in potrebno, da vzbudimo zanje zanimanje pri najširših plasteh ljudstva. Prav hvalevredno bi bilo, če prirede prosvetna društva za izpremembo enkrat predavanja tudi o tem, navedena knjiga nudi za to obilo lepega gradiva. Razen tega je izdala družba še droben zvežčič pesmi nadarjenega našega mladega pesnika Jož. Pogačnika, čigar ime beremo že več let po naših najboljših listih. Naslov te prve njegove zbirke je »Sinje ozare«.

Prav posebno moramo pa tudi na tem mestu podčrtati velezaslužno delo, ki se ga je lotila naša »Jugoslovanska knjigarna« s tem, da je začela izdajati »Zbrano delo Franceta Levstika. Levstik je bil nedvomno največji in najzaslužnejši slovenski človek druge polovice preteklega stoletja, ki ni položil le temeljev vsej novejši slovenski književnosti, temveč nam ustvaril tudi živ in klen knjižni jezik ter začrtal našemu narodu ves njegov politični program za drugo polovico preteklega stoletja. Mi smo tega moža doslej vse premalo poznali in ga zato tudi nismo cenili v vsej njegovi veličini, zato moramo tem bolj pozdravljati veliko kulturno delo, ki ga je izvršila naša Jugoslovanska knjigarna s tem, da je začela izdajati popolno izdajo vseh njegovih spisov z vsemi potrebnimi pojasnili in opombami. Pravkar je izšel III. zvezek, na katerega opozarjamo tudi vse knjižnice, da si ga omislijo.

Iz radijskega zvočnika

KONCERTI PODEŽELSKIH ZBOROV

Z radijem se nudi tako številnim pevskim zborom na deželi prilika, da smotreno uredijo svoje delo in studij v tej smeri, da morejo nastopiti pred širokim občinstvom in pokazati svoje moči in stremljenje. Važno je pri tem to, da odpade za tak nastop ves kompliciran in riskiran aparat kakega dejanskega koncerta. Iz tega seveda ne sledi, da je za tak koncert dobro marsikaj, česar bi zbor ne upal dati na oder. Res mora biti baš nasprotno. Vendar, saj je občinstvo radija neprimerno večje od občinstva kake dvorane. Dobro vemo, da se tega vsi naši zbori in pevovodje zavedajo. Zato vsakokrat z veseljem zaznamo za kakšen koncert podeželskih pevskih zborov v našem radiju. Nedavno smo popoldne slišali zbor iz Žužemberka z naravnost impozantno obširnim in lepim sporedom. Naj bi bil ta koncert vsem drugim zborom v spodbudo in pogum, da nastane tako v našem radiju zdravo tekmovanje v prelepi slovenski pesmi.